

SQL Programlama: Fonksiyon/Saklı Yordam, Koşul İfadeleri, Döngü İfadeleri, İmleç (Cursor), Tetikleyici (Trigger), Hazır Fonksiyonlar

Konular

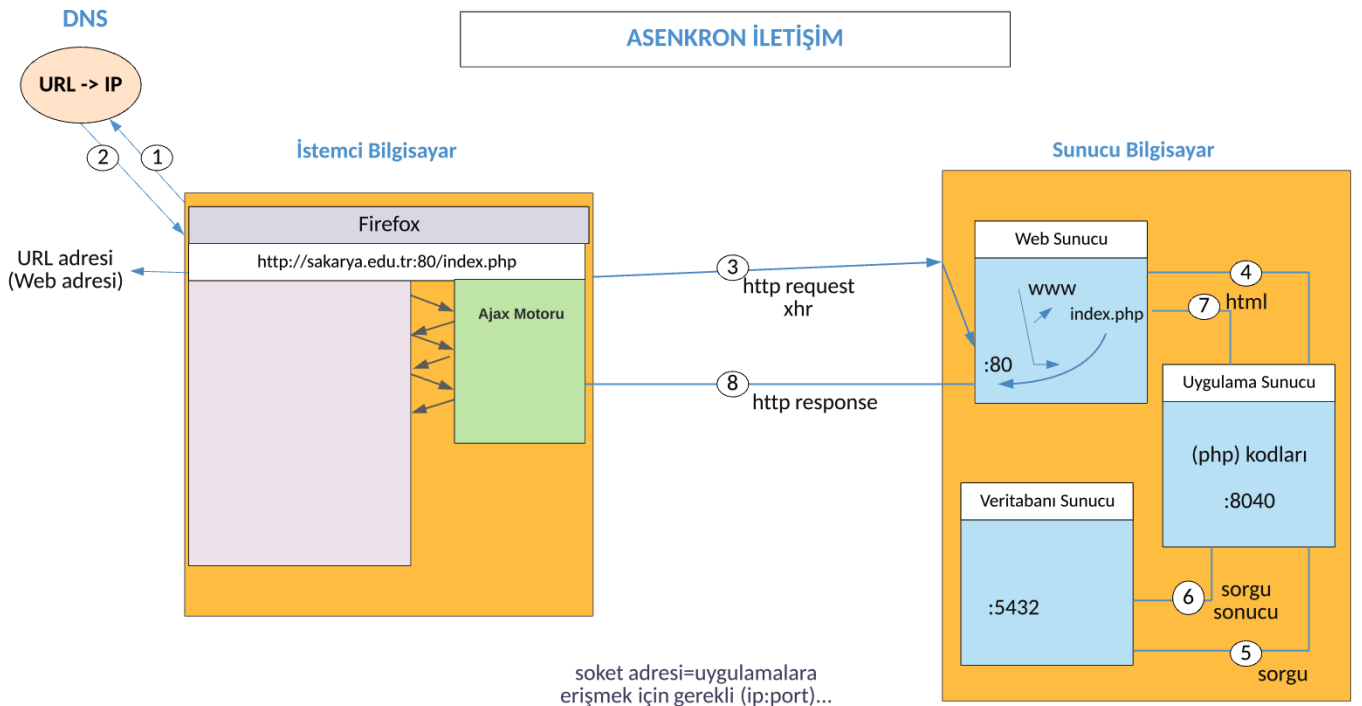
- Fonksiyon (Function) / Saklı Yordam (Stored Procedure)
- Koşul İfadeleri, Döngü İfadeleri
- İmleç (Cursor)
- Tetikleyici (Trigger)
- Hazır Fonksiyonlar

Pagila örnek veritabanını kullanmaktadır. (VB Diyagramı:

https://dataedo.com/samples/html/Pagila/doc/Pagila_10/modules/Pagila_database_diagram_103/module.html)

Fonksiyon (Function) / Saklı Yordam (Stored Procedure)

- Fonksiyonlar / saklı yordamlar, sistem kataloğunda saklanan SQL ifadeleridir. Fonksiyonlar / saklı yordamlar; uygulama yazılımları, tetikleyici ya da başka bir fonksiyon / saklı yordam tarafından çağrılabilirler.

Avantajları

- Uygulamanın başarımını iyileştirir.

- Fonksiyonlar / saklı yordamlar, bir defa oluşturulduktan sonra derlenerek sistem kataloğunda saklanır. Her çağrıldıklarında SQL motoru tarafından derlenmek zorunda olan SQL ifadelerine göre çok daha hızlıdır.
- Uygulama ile veritabanı sunucusu arasındaki trafiği azaltır.
 - Uzun SQL ifadeleri yerine fonksiyonun / saklı yordamın adını ve parametrelerini göndermek yeterlidir. Ara sonuçların istemci ve sunucu arasında gönderilmesi önlenir.
- Yeniden kullanılabilir (reusable).
 - Tasarım ve uygulama geliştirme sürecini hızlandırır.
- Güvenliğin sağlanması açısından çok kullanışlıdır.
 - Veritabanı yöneticisi, fonksiyonlara / saklı yordamlara hangi uygulamalar tarafından erişileceğini, tabloların güvenlik düzeyleriyle uğraşmadan, kolayca belirleyebilir.

Dezavantajları

- Uygulamanın iş mantığı veritabanı sunucusuna kaydırıldığı için uygulama ile veritabanı arasındaki bağımlılık artar ve veritabanından bağımsız kodlama yapmak gitgide imkansızlaşır.
- Veritabanı tasarımının anlaşılabilirliğini düşürür.
 - Görünür veritabanı yapısının arkasında, ilişkileri kolayca anlayamayamayan başka bir yapı oluştururlar.
- Fonksiyon / saklı yordam ile program yazmak, değiştirmek (sürüm kontrolü) ve hata bulmak zordur.
- Veritabanı Yönetim Sistemi, veri depolama ve listeleme işlerine ek olarak farklı işler yapmak zorunda da kalacağı için bellek kullanımı ve işlem zamanı açısından olumsuz sonuçlara neden olabilir.
- Fonksiyonların / saklı yordamların yapacağı işler uygulama yazılımlarına da yaptırılabilir.

Fonksiyon Örneği 1

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION inch2m(sayiInch REAL)
RETURNS REAL
AS
$$ -- Fonksiyon govdesinin (tanımının) başlangıcı
BEGIN
    RETURN 2.54 * sayiINCH / 100;
END;
$$ -- Fonksiyon govdesinin (tanımının) sonu
LANGUAGE plpgsql;
```

- Fonksiyon çağırısı

```
SELECT * FROM inch2m(10);
```

Koşul İfadeleri

```
IF miktar > 0 THEN
    ...
ELSE
    ...
END IF;
```

```
IF miktar < 100 THEN
    ...
ELSEIF miktar >= 100 AND miktar < 200 THEN
    ...
ELSEIF miktar >= 200 AND miktar < 300 THEN
    ...
ELSE
    ...
END IF;
```

```
CASE
    WHEN sonuc > 0 THEN
        ...
    WHEN sonuc < 0 THEN
        ...
    ELSE
        ...
END CASE;
```

```
CASE sonuc
    WHEN 0 THEN
        ...
    WHEN 1 THEN
        ...
    ELSE
        ...
END CASE;
```

Döngüler

LOOP – EXIT/CONTINUE

```

LOOP
  -- some computations
  IF count > 0 THEN
    EXIT; -- exit loop
  END IF;
END LOOP;

LOOP
  -- some computations
  EXIT WHEN count > 0; -- same result as previous example
END LOOP;

```

LOOP

```

-- some computations
EXIT WHEN count > 100;
CONTINUE WHEN count < 50;
-- some computations for count IN [50 .. 100]
END LOOP;

```

FOR

```

FOR i IN 1..10 LOOP
  -- i will take on the values 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 within the loop
END LOOP;

FOR i IN REVERSE 10..1 LOOP
  -- i will take on the values 10,9,8,7,6,5,4,3,2,1 within the loop
END LOOP;

FOR i IN REVERSE 10..1 BY 2 LOOP
  -- i will take on the values 10,8,6,4,2 within the loop
END LOOP;

```

WHILE

```

WHILE amount_owed > 0 AND gift_certificate_balance > 0 LOOP
  -- some computations here
END LOOP;

WHILE NOT done LOOP
  -- some computations here
END LOOP;

```

- <https://www.postgresql.org/docs/current/plpgsql-control-structures.html>

Fonksiyon Örneği 2

```

CREATE OR REPLACE FUNCTION "fonksiyonTanimlama"(mesaj text, altKarakterSayisi
SMALLINT, tekrarSayisi integer)
RETURNS TEXT -- SETOF TEXT, SETOF RECORD diyerek çok sayıda değerin döndürülmesi
de mümkündür
AS
$$
DECLARE
  sonuc TEXT; -- Değişken tanımlama bloğu
BEGIN
  sonuc := '';
  IF tekrarSayisi > 0 THEN
    FOR i IN 1 .. tekrarSayisi LOOP
      sonuc := sonuc || i || '.' || SUBSTRING(mesaj FROM 1 FOR
altKarakterSayisi) || E'\r\n';
      -- E: string içerisindeki (E)scape karakterleri için...
    END LOOP;
  END IF;
  RETURN sonuc;
END;
$$
LANGUAGE 'plpgsql' IMMUTABLE SECURITY DEFINER;

```

- IMMUTABLE: Aynı girişler için aynı çıkışları üretir. Böylece, fonksiyonun gövde kısmı bir kez çalıştırıldıktan sonra diğer çağrılarda çalıştırılmaz. Optimizasyon mümkün olabilir.
- Varsayılan VOLATILE: Fonksiyon değeri değişebilir dolayısıyla optimizasyon yapılamaz.
- SECURITY DEFINER: Fonksiyon, oluşturan kullanıcının yetkileriyle çalıştırılır.
- Varsayılan SECURITY INVOKER: Fonksiyon, çağıran kullanıcının yetkileri ile çalıştırılır.
- Fonksiyon çağırısı

```
SELECT "fonksiyonTanımlama"('Deneme', 2::SMALLINT, 10);
```

Dil Desteği Ekleme

- Linux
- plperl diliyle program yazabilmek için plperl dil desteğini ekleme.
- BilgisayarAdi@KullaniciAdi::~\$ sudo apt-get install postgresql-plperl-9.6
- Application Stack Builder uygulaması mevcutsa bu uygulama aracılığı ile de EDB Language Pack yüklenerek ek dil paketleri eklenebilir.
- Dil paketi yüklendikten sonra dilin oluşturulması gerekir.

```
CREATE LANGUAGE "plperl";
```

- Ekli dilleri göster.

```
SELECT * FROM "pg_language";
```

- <https://www.postgresql.org/docs/current/catalog-pg-language.html>

Fonksiyon Örneği 3

- plperl dili ile örnek bir fonksiyon örneği aşağıda görülmektedir.

```
CREATE FUNCTION "kucukOlaniDondur" (INT, INT)
RETURNS INTEGER
AS
$$
    if ($_[0] > $_[1])
    {
        return $_[1];
    }

```

```
    return $_[0];  
$$  
LANGUAGE 'plperl';
```

- Fonksiyon çağrısı

```
SELECT "kucukOlaniDondur"(12,6)
```

Fonksiyon Örneği 4

- Bir SELECT sorgusunun sonuç kümesi içerisinde dolanımın nasıl yapılacağını gösteren fonksiyon örneği aşağıda gösterilmektedir.

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION kayitDolanimi()  
RETURNS TEXT  
AS  
$$  
DECLARE  
    musteriler customer%ROWTYPE; -- customer."CustomerID"%TYPE  
    sonuc TEXT;  
BEGIN  
    sonuc := '';  
    FOR musteriler IN SELECT * FROM customer LOOP  
        sonuc := sonuc || musteriler."customer_id" || E'\t' ||  
musteriler."first_name" || E'\r\n';  
    END LOOP;  
    RETURN sonuc;  
END;  
$$  
LANGUAGE 'plpgsql';
```

- Fonksiyon çağrısı

```
SELECT kayitDolanimi();
```

Fonksiyon Örneği 5

- Tablo döndüren fonksiyon örneği aşağıdadır.

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION personelAra(personelNo INT)  
RETURNS TABLE(numara INT, adi VARCHAR(40), soyadi VARCHAR(40))  
AS  
$$  
BEGIN
```

```

RETURN QUERY SELECT "staff_id", "first_name", "last_name" FROM staff
                WHERE "staff_id" = personelNo;

END;
$$
LANGUAGE "plpgsql";

```

- Fonksiyon çağırısı

```
SELECT * FROM personelAra(1);
```

Fonksiyon Örneği 6

- Fonksiyon içerisinde fonksiyon çağırma örneği aşağıdadır.

```

CREATE OR REPLACE FUNCTION public.odemetoplami(personelno INTEGER)
RETURNS TEXT
LANGUAGE "plpgsql"
AS
$$
DECLARE
    personel RECORD;
    miktar NUMERIC;
BEGIN
    personel := personelAra(personelNo);
    miktar := (SELECT SUM(amount) FROM payment WHERE staff_id = personelNo);

    RETURN personel."numara" || E'\t' || personel."adi" || E'\t' || miktar;
END
$$;

```

- Fonksiyon çağırısı

```
SELECT odemeToplami(2);
```

Fonksiyon Örneği 7

- Argüman listesinde çıkış parametresi tanımlanan fonksiyon örneği aşağıdadır.

```

CREATE OR REPLACE FUNCTION inch2cm(sayiInch REAL, OUT sayiCM REAL)
AS
$$
BEGIN
    sayiCM := 2.54 * sayiINCH;
END;

```

```
$$  
LANGUAGE "plpgsql";
```

- Fonksiyon çağırısı

```
SELECT * FROM inch2cm(2);
```

İmleç (Cursor)

- İmleç (cursor), sorgu sonucunun toplu olarak oluşturulması yerine parça parça (satır satır) oluşturulmasını sağlar.
- LIMIT ve OFFSET yapılarının da benzer bir işi yaptığını hatırlayınız.
- Yük dengeleme, uygulama sunucusunun, veritabanı sunucusunun ve istemci belleğinin verimli kullanımı vb. amaçlar için kullanılabilir.

İmleç Örneği

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION filmAra(yapimYili INTEGER, filmAdi TEXT)  
RETURNS TEXT  
AS  
$$  
DECLARE  
    filmAdlari TEXT DEFAULT '';  
    film RECORD;  
    filmImleci CURSOR(yapimYili INTEGER) FOR SELECT * FROM film WHERE release_year  
= yapimYili;  
BEGIN  
    OPEN filmImleci(yapimYili);  
    LOOP  
        FETCH filmImleci INTO film;  
        EXIT WHEN NOT FOUND;  
        IF film.title LIKE filmAdi || '%' THEN  
            filmAdlari := filmAdlari || film.title || ':' || film.release_year ||  
E'\r\n';  
        END IF;  
    END LOOP;  
    CLOSE filmImleci;  
  
    RETURN filmAdlari;  
END;  
$$  
LANGUAGE 'plpgsql';
```

- Fonksiyon çağırısı


```
SELECT * FROM filmAra(2006, 'T');
```

Tetikleyici (Trigger)

When	Event	Row-level	Statement-level
BEFORE	INSERT/UPDATE/DELETE	Tables	Tables and views
	TRUNCATE	—	Tables
AFTER	INSERT/UPDATE/DELETE	Tables	Tables and views
	TRUNCATE	—	Tables
INSTEAD OF	INSERT/UPDATE/DELETE	Views	—
	TRUNCATE	—	—

- <https://www.postgresql.org/docs/current/sql-createtrigger.html>
- INSERT, UPDATE ve DELETE (PostgreSQL'de TRUNCATE için de tanımlanabilir) işlemleri ile birlikte otomatik olarak çalıştırılabilen fonksiyonlardır.

Avantajları

- Veri bütünlüğünün sağlanması için alternatif bir yoldur. (Örneğin; ürün satıldığında stok miktarının da azaltılması)
- Zamanlanmış görevler için alternatif bir yoldur.
 - Görevler beklenmeden INSERT, UPDATE ve DELETE işlemlerinden önce ya da sonra otomatik olarak yerine getirilebilir.
 - Örneğin; kaydı silinen müşteriye, "EskiMusteriler" tablosuna gönderme.
- Tablolardaki değişikliklerin günlüğünün tutulması (logging) işlemlerinde oldukça faydalıdır.
 - Örneğin; kişinin şifre değişikliğini log tablosuna gönder.

Dezavantajları

- Veritabanı tasarımının anlaşılabilirliğini düşürür.
 - Fonksiyonlarla / saklı yordamlarla birlikte görünür veritabanı yapısının arkasında başka bir yapı oluştururlar.
- Ek iş yükü oluştururlar ve dolayısıyla işlem gecikmeleri artabilir.
 - Tablolarla ilgili her değişiklikte çalıştıkları için ek iş yükü oluştururlar ve bunun sonucu olarak işlem gecikmeleri artabilir.

Tetikleyici Örneği

NorthWind veritabanı kullanmaktadır.

- Ürünlerin birim fiyat değişimlerini izlemek için kullanılan bir tetikleyici örneği aşağıdadır.

```
CREATE TABLE "public"."UrunDegisikligiIzle" (  
    "kayitNo" serial,  
    "urunNo" SmallInt NOT NULL,  
    "eskiBirimFiyat" Real NOT NULL,  
    "yeniBirimFiyat" Real NOT NULL,  
    "degisiklikTarihi" TIMESTAMP NOT NULL,  
    CONSTRAINT "PK" PRIMARY KEY ("kayitNo")  
);
```

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION "urunDegisikligiTR1"()  
RETURNS TRIGGER  
AS  
$$  
BEGIN  
    IF NEW."UnitPrice" <> OLD."UnitPrice" THEN  
        INSERT INTO "UrunDegisikligiIzle"("urunNo", "eskiBirimFiyat",  
"yeniBirimFiyat", "degisiklikTarihi")  
            VALUES(OLD."ProductID", OLD."UnitPrice", NEW."UnitPrice",  
CURRENT_TIMESTAMP::TIMESTAMP);  
    END IF;  
  
    RETURN NEW;  
END;  
$$  
LANGUAGE "plpgsql";
```

```
CREATE TRIGGER "urunBirimFiyatDegistiginde"  
BEFORE UPDATE ON "products"  
FOR EACH ROW  
EXECUTE PROCEDURE "urunDegisikligiTR1";
```

```
UPDATE "products"  
SET "UnitPrice" = 100  
WHERE "ProductID" = 4
```

Before İfadesi

- Ekleme ve güncelleme işleminde yeni verinin değiştirilebilmesini/denetimini sağlar

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION "kayitEkleTR1"()
RETURNS TRIGGER
AS
$$
BEGIN
    NEW."CompanyName" = UPPER(NEW."CompanyName"); -- büyük harfe dönüştürdükten
sonra ekle
    NEW."ContactName" = LTRIM(NEW."ContactName"); -- Önceki ve sonraki boşlukları
temizle
    IF NEW."City" IS NULL THEN
        RAISE EXCEPTION 'Şehir alanı boş olamaz';
    END IF;
    RETURN NEW;
END;
$$
LANGUAGE "plpgsql";
```

```
CREATE TRIGGER "kayitKontrol"
BEFORE INSERT OR UPDATE ON "customers" -- veriyi eklemeyen/değiřtirmeden önce
üzerinde işlem yap
FOR EACH ROW
EXECUTE PROCEDURE "kayitEkleTR1"();
```

```
INSERT INTO "customers" ( "CustomerID","CompanyName", "ContactName")
VALUES ( '45', 'Orka Ltd.', '    Ayşe Yalın    ' );
```

```
INSERT INTO "customers" ( "CustomerID","CompanyName", "ContactName","City")
VALUES ( '45', 'Orka Ltd.', '    Ayşe Yalın    ', 'Sakarya' );
```

```
ALTER TABLE "products"
DISABLE TRIGGER "urunBirimFiyatDegistiginde";
```

```
ALTER TABLE "products"
ENABLE TRIGGER "urunBirimFiyatDegistiginde";
```

```
ALTER TABLE "products"
DISABLE TRIGGER ALL;
```

```
ALTER TABLE "products"  
ENABLE TRIGGER ALL;
```

```
DROP TRIGGER "urunBirimFiyatDegistiginde" ON "products";
```

```
DROP TRIGGER IF EXISTS "urunBirimFiyatDegistiginde" ON "products";
```

PostgreSQL Hazır Fonksiyonları

Tarih ve Zaman Fonksiyonları

<https://www.postgresql.org/docs/11/functions-datetime.html>

CURRENT_DATE

- O anki tarihi seç.

```
SELECT CURRENT_DATE; -- 2019-11-29
```

CURRENT_TIME

- O anki zamanı seç.
- Zaman bölgesiyle birlikte.

```
SELECT CURRENT_TIME; -- 10:36:58.477505+03
```

LOCALTIME

- O anki zamanı seç.
- Zaman bölgesi olmadan.

```
SELECT LOCALTIME; -- 10:29:23.910726
```

CURRENT_TIMESTAMP

- O anki tarih ve zamanı birlikte seç.
- TIMESTAMP: Tarih + Zaman
- Zaman bölgesi ile birlikte.

```
SELECT CURRENT_TIMESTAMP; -- 2019-11-29 10:32:45.738494+03
```

NOW()

- O anki zamanı seç.
- CURRENT_TIMESTAMP ile aynı.

```
SELECT NOW(); -- 2019-11-29 10:32:27.821435+03
```

LOCALTIMESTAMP

- O anki tarih ve zamanı birlikte seç.
- TIMESTAMP: Tarih + Zaman
- Zaman bölgesi olmadan.

```
SELECT LOCALTIMESTAMP; -- 2019-11-29 10:33:16.82736
```

AGE

- Aralıktaki zamanı döndür.

```
SELECT AGE(timestamp '2018-04-10', timestamp '1957-06-13'); -- 60 years 9 mons 27 days
```

- Verilen zamandan günümüze kadar olan zamanı döndür.

```
SELECT AGE(timestamp '2018-10-07 23:00:01'); -- 1 year 1 mon 21 days 00:59:59
```

- Verilen tarihten günümüze kadar olan zamanı döndür.
- Yaş hesapla.

```
SELECT AGE(timestamp '2000-10-07'); -- 19 years 1 mon 22 days
```

DATE_PART() / EXTRACT()

- DATE_PART() ve EXTRACT() fonksiyonları, tarih/zaman'dan ya da zaman diliminden(interval) istenen bölümü almak için kullanılır.

```
SELECT DATE_PART('years', AGE(timestamp '2000-10-07'));
```

```
SELECT DATE_PART('day', INTERVAL '2 years 5 months 4 days');
```

```
SELECT EXTRACT(day from INTERVAL '2 years 5 months 4 days');
```

```
SELECT EXTRACT(hour from timestamp '2018-12-10 19:27:45');
```

DATE_TRUNC

- Tarih-zaman bilgisini istenilen hassasiyette göstermek için kullanılır.

```
SELECT DATE_TRUNC('minute', timestamp '2018-10-07 23:05:40'); -- 2018-10-07  
23:05:00
```

JUSTIFY_DAYS

- Zaman aralığını 30 günlük periyotlara bölerek ifade et.

```
SELECT JUSTIFY_DAYS(interval '51 days'); -- 1 ay 21 gün
```

JUSTIFY_HOURS

- Zaman aralığını 24 saatlik periyotlara bölerek ifade et.

```
SELECT JUSTIFY_HOURS(interval '27 hours'); -- 1 gün 03:00:00
```

JUSTIFY_INTERVAL

- Zaman aralığını hem JUSTIFY_DAYS hem de JUSTIFY_HOURS kullanarak işaretleri de dikkate alarak ifade et.

```
SELECT JUSTIFY_INTERVAL(interval '1 mon -1 hour') -- 29 gün 23:00:00
```

EXTRACT EPOCH

- UNIX zaman damgasının başından (1.1.1970'den) belli bir ana kadar geçen süre (sn. cinsinden).
- Şu ana kadar geçen süre.

```
SELECT EXTRACT(EPOCH FROM NOW()); -- 1575267225.07053
```

- Verilen zamana kadar geçen süre.

```
SELECT EXTRACT(EPOCH FROM TIMESTAMP WITH TIME ZONE '2018-12-10 20:38:40.12-08'); -  
- 982384720.12
```

TO_TIMESTAMP

- Zaman damgasına dönüştürme.
- UNIX zamanının başlangıç değerini (epoch = 0) UNIX zaman damgasına dönüştür.

```
SELECT TO_TIMESTAMP(0); -- 1970-01-01 02:00:00+02
```

- Belli bir epoch değerini UNIX zaman damgasına dönüştür.

```
SELECT TO_TIMESTAMP(1544503120.12); -- 2018-12-11 07:38:40.12+03
```

TO_CHAR

- Tarih zaman biçimlendirme.

```
SELECT TO_CHAR(current_timestamp, 'HH24:MI:SS:MS'); -- HH12, MS Milisecond, US  
microsecond
```

```
SELECT TO_CHAR(current_timestamp, 'DD/MM/YYYY'); -- YYYY year (4 basamak), YY,  
TZ time zone
```

Tarih zaman fonksiyonu kullanımı örneği

- Pagila veritabanından film kiralama sürelerinin bulunması

```
SELECT customer_id, to_char(rental_date, 'DD/MM/YYYY' ), return_date,  
       age(return_date, rental_date)  
FROM rental  
WHERE return_date IS NOT NULL  
ORDER BY 3 DESC
```

Matematiksel Fonksiyonlar

- <https://www.postgresql.org/docs/current/functions-math.html>

Karakter Katarı (String) Fonksiyonları

- <https://www.postgresql.org/docs/current/functions-string.html>

Veri Tipi Biçimlendirme Fonksiyonları

- <https://www.postgresql.org/docs/current/functions-formatting.html>